

**Obiceiurile alimentare
și de consum.**

**Materiale de învățare
pentru modulul 3**

**Peer
Parliaments**
Make
yourself
heard

**EUROPEAN
CLIMATE
PACT**

#MyWorldOurPlanet
#EUClimatePact

Obiceiurile alimentare și de consum: consumul sustenabil

Întrebarea 1

Cum putem să mâncăm mai sustenabil și să risipim mai puțină mâncare? **Aruncați o privire peste opțiunile** prezentate în cele ce urmează, **conversați despre ele** cu grupul dumneavoastră și **clasați-le** în ordinea în care le vedeți eficiente.

Puncte	Opțiune
5 puncte	B
4 puncte	C
3 puncte	A
2 puncte	E
1 punct	D

Buletin de vot

- A** Produsele alimentare trebuie să **prezinte pe etichetă informații** despre impactul lor asupra sănătății, mediul și climei și dacă sunt sau nu produse la nivel local.
- B** Restaurantelor și comercianților cu amănuntul de alimente ar trebui să li se solicite să fie **transparenți cu privire la risipa alimentară** pe care o fac și să ia măsuri pentru reducerea sau încetarea acestei risipe.
- C** Prețul produselor alimentare ar trebui să reflecte mai bine **impactul lor asupra mediului și asupra climei**.
- D** Agricultură ar trebui transformată radical astfel încât fermierii să folosească **mai puține îngrășăminte și pesticide**, și să opteze pentru îngrășăminte organice acolo unde este necesar. Ar trebui să li se ofere și mai mult sprijin **pentru a proteja biodiversitatea** și pentru a genera mai puține efecte nocive asupra mediului și a sănătății în general.
- E** Ce **alte soluții** ar mai fi?

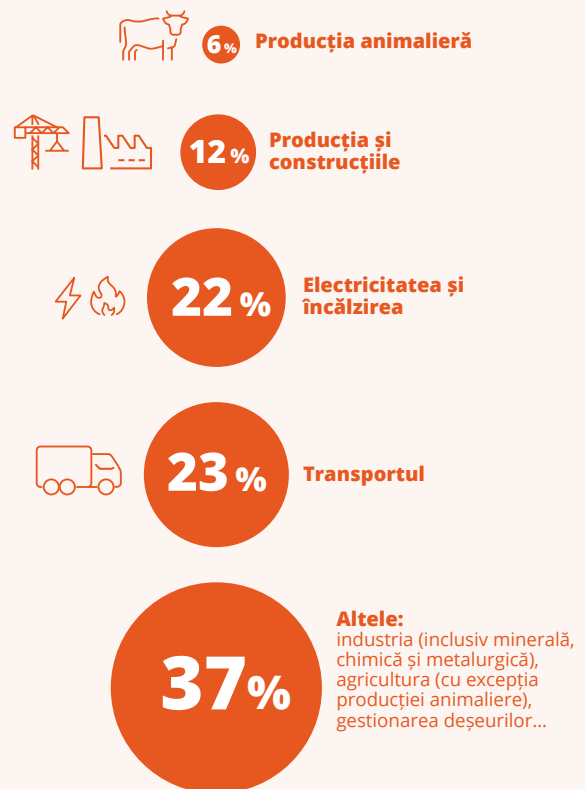
Context

O treime din emisiile globale de gaze cu efect de seră pot fi atribuite sistemului alimentar și aprovizionării acestui lanț. Aceasta include cultivarea terenurilor și producția animalieră, schimbarea utilizării terenurilor (inclusiv defrișarea), transformarea, ambalarea, transportul și distribuția, vânzarea cu amănuntul, depozitarea și prepararea alimentelor, și risipa alimentară la punctul de consum.

Aproape 15 % din emisiile globale de gaze cu efect de seră sunt cauzate de producția animalieră. Carnea de vită și laptele de vacă sunt mărfurile responsabile pentru cele mai multe emisii, contribuind cu 41 % și 20 % din totalul gazelor cu efect de seră degajate de animale. În Europa, agricultura este responsabilă pentru 10 % din emisiile de gaze cu efect de seră ale UE și aproape 60 % dintre acestea provin din sectorul zootehnic. Totuși, acest raport nu are în vedere și beneficiile agriculturii animale în ceea ce privește cantitatea de carbon stocată în pajiștile și biodiversitatea bogată a pășunilor.

Modelele actuale de consum alimentar sunt nesustenabile, atât din punct de vedere al mediului, cât și din punct de vedere al sănătății. În UE, aporturile medii de carne roșie, zahăr, sare și grăsimi sunt încă peste nivelurile recomandate. Trecerea la o dietă echilibrată care include zahăr mai puțin rafinat și mai multe alimente vegetale, în special fructe și legume proaspete, va reduce nu doar riscurile de boli care pun viața în pericol, ci și impactul asupra mediului al sistemului alimentar.

Comisia Europeană a publicat Strategia Farm to Fork (De la Fermă la Consumator) în 2020, cu scopul de a face sistemul alimentar echitabil, sănătos și prietenos cu mediul – de la producție și procesare până la consum și gestionarea deșeurilor. Strategia face parte din Pactul verde european și își propune să promoveze consumul alimentar sustenabil, să sprijine trecerea la o dietă sănătoasă și sustenabilă și să reducă risipa alimentară. Acesta prevede mai multe obiective pentru reducerea impactului producției alimentare asupra mediului, inclusiv obiectivul ca cel puțin 25 % din terenurile agricole ale UE să fie cultivate ecologic până în 2030. Această valoare reprezintă o triplare a cotei din 2019.

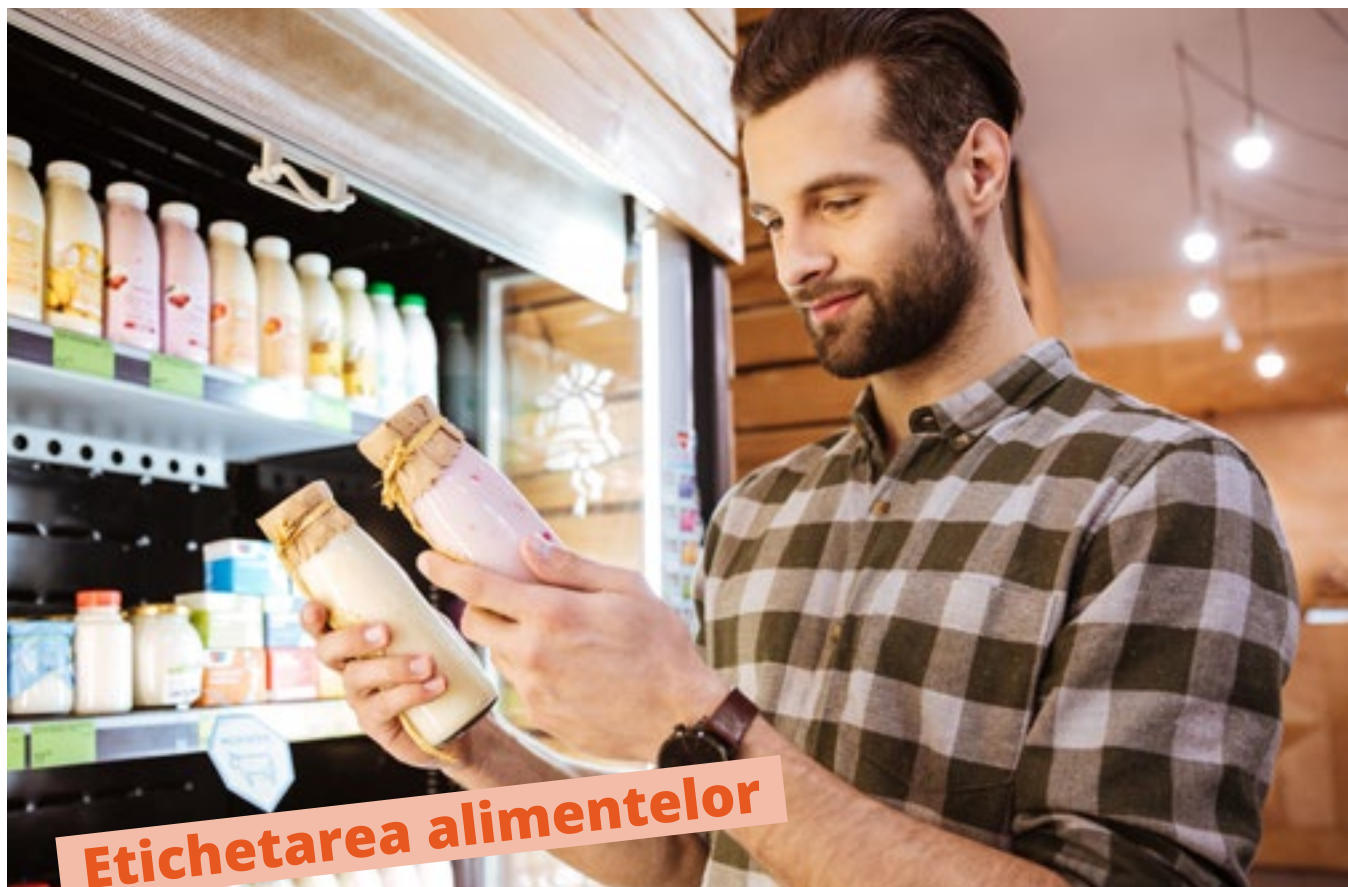
Emisii de gaze cu efect de seră pe sectoare, 2019

Obiectivele 2030 pentru producția alimentară sustenabilă în UE

Obiceiurile alimentare și de consum: consumul sustenabil

Etichetarea alimentelor

Etichetarea clară a alimentelor este o parte integrantă a tranziției către un sistem alimentar sustenabil, deoarece oferă consumatorilor șansa să facă alegeri alimentare informate, mai sănătoase și mai sustenabile.

Consumatorii sunt din ce în ce mai interesați de informații privind proveniența produselor lor (în unele cazuri, pentru a sprijini producătorii locali), modul în care au fost procesate și valorile lor nutriționale de bază.

Nu există date sigure despre numărul de etichete ecologice pentru alimente (eco-etichete) care există în Europa. Indexul etichetelor ecologice conține peste 70 de etichete ecologice, printre care și eticheta de reducere a carbonului, care demonstrează că amprenta de carbon a produsului a fost măsurată și că producătorul s-a angajat să reducă acea amprentă. Într-un sondaj efectuat recent pe 10 000 de consumatori din UE, două treimi au susținut aplicarea etichetei de carbon pe produse.

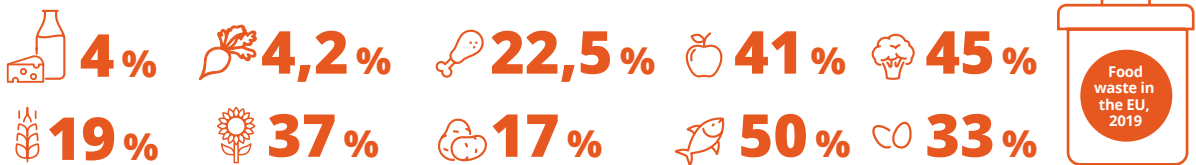
Prin intermediul recente Strategii Farm to Fork, Comisia a anunțat că va dezvolta un cadru sustenabil de etichetare a alimentelor care să integreze factorii nutriționali, climatici, de mediu și sociali.

**Obiceiurile alimentare
și de consum:
consumul sustenabil**

Risipa alimentară

Alimentele sunt pierdute sau irosite de-a lungul întregului lanț de aprovizionare cu alimente, în special în timpul prelucrării și producției, în magazine, restaurante și cantine, precum și acasă. În 2011, în UE au fost generate 129 de megatone de deșeurile alimentare, ceea ce echivalează cu 20 % din alimentele produse. Legumele, fructele și cerealele sunt grupele de alimente cu cea mai mare cantitate de pierderi.

Strategia Farm to Fork a Comisiei Europene propune obiective obligatorii din punct de vedere juridic pentru reducerea risipei alimentare în UE. Unii membri și-au stabilit deja propriile obiective. În Franța, de exemplu, distribuitorii de alimente și furnizorii de servicii de catering la scară largă din închisori, spitale și școli sunt obligați să-și reducă risipa alimentară cu 50 % până în 2025, urmând ca acest lucru să se întâmple și pentru cateringul comercial și altele servicii în 2030.

Potrivit organizației non-profit Project Drawdown, combaterea risipei alimentare este soluția numărul unu pentru reducerea rapidă a emisiilor din sectorul agriculturii, silviculturii și a altor utilizări a terenurilor (cunoscută sub numele de AFOLU), cu o potențială reducere de 90 de gigatone între 2020 și 2050.

Gospodăriile sunt autorii a 52 % dintre toate deșeurile alimentare din UE. Sectorul de servicii alimentare (de exemplu, restaurantele și cateringul) și angrosiștii și comerțanții cu amănuntul (supermarketurile și magazinele cu reduceri) reprezintă împreună 17 % din totalul deșeurilor alimentare.

Până la 10 % dintre deșeurile alimentare generate în fiecare an în UE sunt asociate datelor de utilizare și de valabilitate de pe etichetele produselor alimentare. O datare mai eficientă și o conștientizare mai mare a ceea ce presupune aceasta ar putea ajuta, prin urmare, la prevenirea și reducerea risipei alimentare.

Dacă nu este posibil să prevenim risipa alimentară, cel mai bun lucru de făcut cu surplusul de alimente este să-l redistribuim oamenilor care au nevoie de el. Prin urmare, Comisia a adoptat Orientările UE privind donarea de alimente pentru a sprijini distribuitorii și persoanele care pot beneficia de surplusul de alimente.

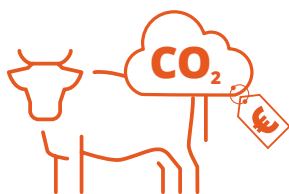
În 2016, Franța a introdus o lege prin care supermarketurile mari să semneze un acord de donație de alimente cu organizațiile caritabile autorizate. Cu toate acestea, criticii susțin că până și donarea a doar 1 % din surplusul de alimente al unui supermarket este suficientă pentru a îndeplini această cerință legală.

Obiceiurile alimentare
și de consum:
consumul sustenabil

Prețurile alimentelor

Potrivit Strategiei Farm to Fork a Comisiei Europene, stimulentele fiscale ar trebui să încurajeze consumatorii să aleagă diete sustenabile și sănătoase. Până acum, nicio țară nu a introdus o taxă pe carbon specifică alimentelor. Faptul că acest tip de impozitare ar putea fi eficient, a fost demonstrat totuși de cercetările din Suedia: O taxă ipotetică pe carne și produse lactate, a cărei rată a fost determinată de impactul specific asupra mediului, ar reduce emisiile de gaze cu efect de seră asociate producției animaliere cu 12 %.

În Germania, produsele alimentare beneficiază de un TVA redus (7 %) comparativ cu produsele nealimentare (19 %). Agenția Federală pentru Protecția Mediului a propus să elimine scutirea de TVA pentru produsele de origine animală (și să impună TVA-ul de 19 %), scăzând totodată TVA-ul deja redus aplicat produselor pe bază de plante. Carnea și produsele lactate ar deveni mai scumpe, în timp ce cartofii, morcovii, făina etc. ar deveni mai ieftine, atenuând astfel efectele secundare nedorite asupra gospodăriilor cu venituri mici.

Cu toate acestea, este esențial să ne asigurăm că grupurile vulnerabile nu sunt afectate în mod nedrept

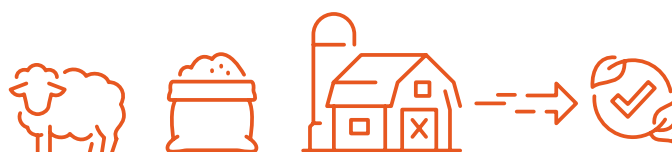
Recent, UE și-a reformat politica agricolă comună. Reforma asigură că, în viitor, producătorii mici și mijlocii din Europa vor primi cel puțin 10 % din sprijinul direct al venitului al UE. În plus, un sfert dintre plățile directe vor fi alocate pentru eco-scheme, cum ar fi agricultura ecologică și îmbunătățirea bunăstării animalelor. Împreună, aceste noi măsuri ar putea face alimentele produse la nivel local și sustenabil mai ieftine pentru consumatori.

Consumul de carne și produse lactate are o semnificație socială și culturală pe întreaga suprafață a UE și există câteva tradiții adânc înrădăcinate în jurul acestor alimente. Schimbarea comportamentului va fi un proces dificil, pe termen lung, mai ales având în vedere că înlocuitorii vegani nu sunt încă disponibili pe scară largă și nu au prețuri accesibile.

**Obiceiurile alimentare
și de consum:
consumul sustenabil**

În 2019, sectorul agricol a produs aproximativ 10 % din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră ale UE, printre altele, ca urmare a metanului din procesele de digestie a animalelor, dejecțiilor animale depozitate și protoxidului de azot derivat din îngrășăminte.

Utilizarea pesticidelor chimice în agricultură pentru a proteja anumite plante de boli contribuie la poluarea solului, a apei și a aerului, precum și la pierderea biodiversității și poate dăuna și altor plante, insecte, păsări, mamifere și amfibieni. Comisia Europeană va lua măsuri pentru a reduce la jumătate utilizarea generală și riscurile pesticidelor chimice până în 2030.

Agricultura ecologică își propune să producă alimente folosind substanțe și procese naturale. Terenul cultivat organic este cu aproximativ 30 % mai bogat în biodiversitate decât terenul cultivat în mod convențional.

Acordul ecologic european a stabilit ca obiectiv ca 25 % din terenurile agricole să fie cultivate ecologic până în 2030. Aceasta este de trei ori cota totală de 8,5 % din 2019, deși această pondere variază mult între statele membre (a se vedea figura).

În martie 2021, Comisia Europeană a lansat un plan de acțiune ecologic care are ca scop stimularea cererii de produse ecologice, asigurând încrederea consumatorilor și susținând trecerea la agricultura ecologică.

**Obiceiurile alimentare
și de consum:
consumul sustenabil**

Obiceiurile alimentare și de consum: alimentația sustenabilă

Întrebarea 2

Cum poate fi promovat cel mai bine consumul sustenabil? **Aruncați o privire peste opțiunile prezentate în cele ce urmează, conversați despre ele** cu grupul dumneavoastră și **clasați-le** în ordinea în care le vedeți eficiente.

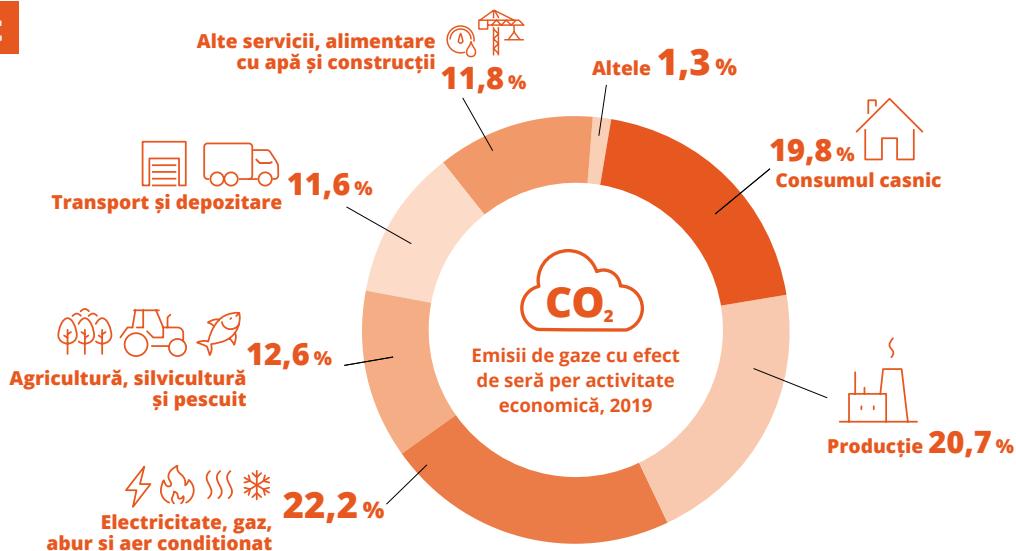
Puncte	Opțiuni
5 puncte	B
4 puncte	C
3 puncte	A
2 puncte	E
1 punct	D

Buletin de vot

- A** Companiile și autoritățile publice ar trebui să fie **transparente cu privire la impactul pe care produsele și procesele lor de producție** (și pe cele ale furnizorilor lor) îl au asupra mediului și sănătății oamenilor, atât în UE, cât și în afara acesteia.
- B** **Impactul asupra sănătății, mediului și climei** ar trebui să se reflecte mai bine în prețurile produselor. Consumatorii ar trebui să primească, de asemenea, mai multe informații despre aceste consecințe (de exemplu, prin etichetare, transparență sporită, aplicații digitale).
- C** **Garanția minimă pentru aparatele electrice** ar trebui extinsă peste doi ani, iar producătorii ar trebui să depună mai mult efort pentru a facilita repararea acestora.
- D** **Sticlele de plastic de unică folosință ar trebui interzise** și ar trebui să existe o schemă de returnare a sticlelor la nivelul UE pentru sticlele cu utilizare multiplă.
- E** Ce **alte soluții** ar mai exista?

Context

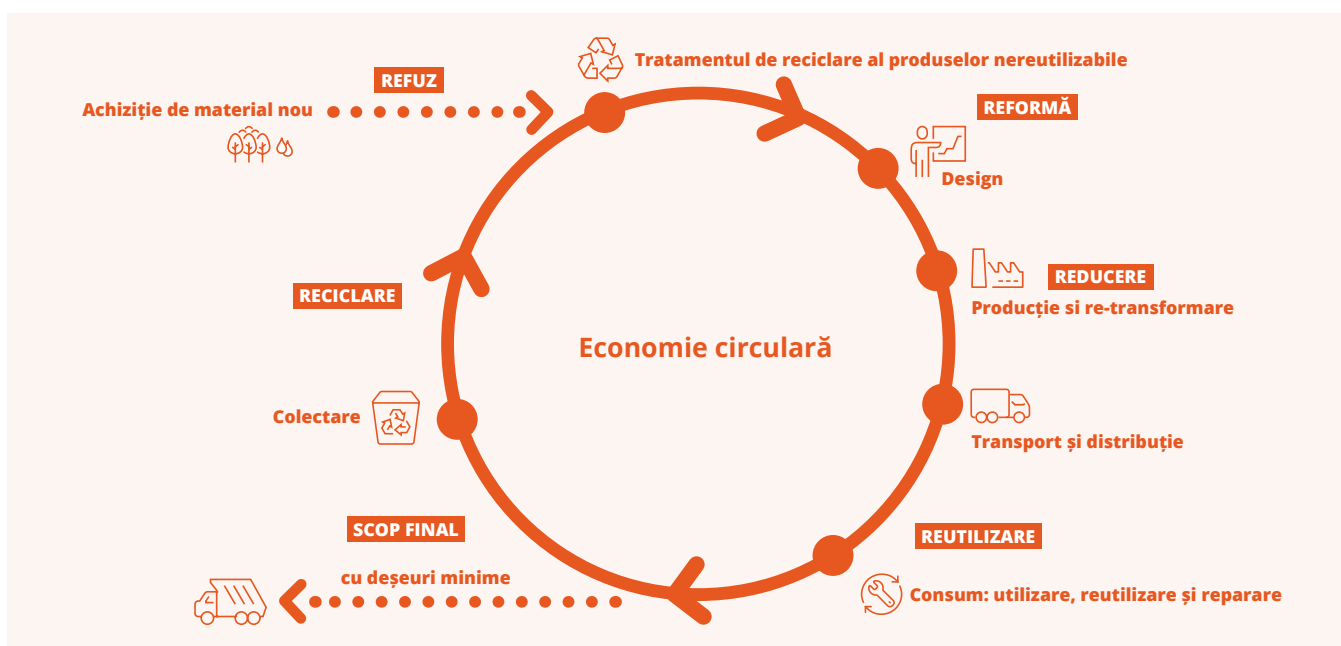

Consumul gospodăriilor a reprezentat aproape o cincime (19,8 %) din emisiile de gaze cu efect de seră ale UE în 2019, procent similar celui generat de sectorul de producție (20,7 %) și puțin mai mic decât cel al energiei electrice și al producției de gaze și abur (22,2 %).

Reducerea emisiilor nete în UE cu 55 % până în 2030 va depinde în mod esențial de faptul că oamenii își vor schimba obiceiurile de consum, orientându-se spre reducere, reutilizare, reparare și reciclare, dat fiind că populația europeană este tot mai conștientă în privința impactului pe care îl are asupra mediului. Într-un sondaj la nivel european efectuat recent, 94 % dintre respondenți au spus că protecția mediului este importantă pentru ei. Mai mult de două treimi au fost de acord că obiceiurile lor de consum au un impact negativ asupra mediului. Schimbarea modelelor de consum și producție a fost menționată cel mai adesea ca fiind cea mai bună modalitate de a aborda problemele de mediu.

Cu toate acestea, numeroase studii au arătat că nu este ușor să schimbi comportamentul oamenilor pentru a fi mai ecologici. Alegerea consumatorului cu privire la ce produs să cumpere și cum să-l folosească este influențată de mulți factori, alții decât sustenabilitatea, precum prețul, disponibilitatea, comoditatea, obiceiurile și normele sociale.

Există o serie de politici UE care sunt relevante pentru capacitatea consumatorilor de a face alegeri sustenabile. Acestea includ, printre altele, cerințe de mediu pentru produse, cerințe de informare și etichetare (inclusiv eticheta ecologică voluntară a UE), norme privind garanțiile produselor și legislația privind deșeurile care facilitează reciclarea.

Obiceiurile alimentare și de consum: alimentația sustenabilă

Monitorizarea lanțului de aprovizionare

Fiecare companie și produs are o amprentă asupra mediului. Această amprentă este calculată pe baza unei game de consecințe asupra mediului, cum ar fi schimbările climatice, epuizarea stratului de ozon, utilizarea terenurilor, epuizarea resurselor, consumul de apă, consumul de energie și utilizarea de substanțe chimice, precum și alte aspecte sociale. Este nevoie de o viziune amplă și cuprinzătoare asupra ciclului de viață al unui produs și al companiei care îl produce (de la extracția materiilor prime și producție până la utilizare și managementul sfârșitului de viață).

În prezent, companiile nu trebuie să-și calculeze amprenta asupra mediului. Cu toate acestea, din 2014, legea UE a impus companiilor mari să dezvăluie informații despre modul în care abordează provocările sociale și de mediu de-a lungul lanțului lor de aprovizionare. Raportarea de sustenabilitate furnizată conform acestor reguli a fost criticată pentru că este dificil de comparat și pentru că nu abordează întotdeauna cele mai relevante subiecte.

Prin urmare, Comisia Europeană a adoptat o propunere de reglementare mai ambițioasă (Directiva privind raportarea de sustenabilitate corporativă), care va solicita aproximativ 50 000 de companii din Europa să își raporteze performanțele în materie de sustenabilitate.

Este important ca afirmațiile privind performanța de mediu a companiilor și produselor să fie fiabile, comparabile și verificabile în întreaga UE. Informațiile fiabile de mediu ar permite actorilor de pe piață – consumatori, companii, investitori – să ia decizii mai ecologice. Prin urmare, Comisia Europeană va adopta Inițiativa pentru revendicări ecologice propusă, care asigură că orice afirmații de mediu făcute de companii trebuie să fie fundamentate folosind o metodologie standard.

Obiceiurile alimentare și de consum: alimentația sustenabilă

Deșeurile de la echipamentele electrice și electronice (deșeuri electronice) au cea mai rapidă rată de creștere în UE. În 2017, au fost generate 10,4 milioane de tone de deșeuri electronice, ceea ce reprezintă puțin peste 20 kg de persoană.

Deșeurile electronice includ o gamă largă de dispozitive, cum ar fi computere, frigider și telefoane mobile, care au ajuns la sfârșitul vieții și care conțin un amestec complex de materiale. Unele dintre acestea sunt periculoase și pot cauza probleme majore de mediu și de sănătate dacă dispozitivele aruncate nu sunt gestionate și tratate corespunzător. Electronicele moderne conțin materiale rare și scumpe care pot fi reciclate și reutilizate dacă deșeurile electronice sunt gestionate eficient.

Un studiu recent arată că durata de viață reală a produselor este semnificativ mai mică decât durata de viață proiectată sau dorită.

UE are politici și legi în vigoare pentru a reduce cantitatea de deșeuri electronice și pentru a se asigura că acestea sunt gestionate în mod corespunzător. În 2019, au fost introduse reglementări specifice produselor pentru mașini de spălat, mașini de spălat vase, televizoare, lămpi și frigider, cu scopul de a prelungi durata de viață a acestor produse prin stabilirea de reguli privind disponibilitatea pieselor de schimb și informații despre durabilitate și reparații.

Normele UE privind garanțiile produselor prevăd o perioadă de garanție legală de doi ani. Dacă produsul se dovedește a fi defect în timpul garanției, vânzătorul trebuie fie să-l repare, fie să îl înlocuiască, iar dacă acest lucru nu este posibil, trebuie să ofere o reducere sau să returneze banii plătiți.

Obiceiurile alimentare și de consum: alimentația sustenabilă

Sticlele de plastic de unică folosință și schemele de returnare

Este nevoie de cel puțin 450 de ani pentru ca o sticlă de plastic să se degradeze complet. Procesul eliberează microplastice în mediu și efectele acestora nu sunt încă pe deplin înțelese. Materialele plastice conțin, de obicei, substanțe chimice potențial toxice care pot fi dăunătoare animalelor sau oamenilor care le ingerează.

Sticlele de plastic sunt fabricate în mare parte din polietilen tereftalat (PET), un produs petrolier care are o amprentă mare de carbon pe parcursul ciclului său de viață. Se estimează că este nevoie de aproximativ un sfert de sticlă de ulei pentru a produce sticla de plastic reală. În plus, este nevoie de mai mult de cinci litri de apă pentru a produce o sticlă tipică de plastic de unică folosință.

Sticlele de plastic de unică folosință sunt, de asemenea, dăunătoare animalelor. Capacele sticlelor din plastic ajung adesea pe fundul mării, unde animalele marine le confundă cu hrana. Unele se sufocă cu ele, iar altele mor din cauza toxinelor eliberate în stomac de capacele sticlelor.

Directiva UE privind materialele plastice de unică folosință stabilește obiective de reciclare și colectare pentru sticlele de plastic. Până în 2025, sticlele de plastic vor trebui să fie făcute din cel puțin 25 % din plastic reciclat (creșterea la 30 % până în 2030) și 77 % dintre sticlele de plastic vor trebui colectate separat (creșterea la 90 % în 2029).

Nu există nicio interdicție planificată aplicabilă sticlelor de plastic de unică folosință. Impactul asupra mediului al unei astfel de interdicții poate fi ambiguu, deoarece dacă se folosesc sticle reutilizabile din oțel și aluminiu, atunci beneficiile lor asupra mediului depind în mare măsură de cât de mult sunt utilizate. În mod similar, sticlele de sticlă (0,75 l) trebuie refolosite de cel puțin trei ori fiecare pentru a fi echivalente din punct de vedere ecologic cu sticlele PET (0,5 l), în funcție de sursele individuale și de circumstanțele locale.

Directiva privind apa potabilă încurajează statele membre să promoveze utilizarea apei de la robinet pentru consumul uman, cu scopul de a reduce utilizarea apei îmbuteliate și, prin urmare, a cantității de plastic care ajunge în râuri și mări.

Obiceiurile alimentare și de consum: alimentația sustenabilă

